SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2917

av Jesper Skalberg Karlsson m.fl. (M)

Energi för tillväxt, klimatomställning och säkerhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnkraften ska utgöra en central del av Sveriges framtida energimix och att långsiktigt stabila spelregler för investeringar i ny kärnkraft ska värnas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna förutsättningarna för säker fortsatt drift och effektuppgraderingar i befintlig kärnkraft samt stärka forskning och kompetensförsörjning på kärnkraftsområdet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenkraftens betydelse för energisystemets leveranssäkerhet, reglerförmåga och stabilitet ska beaktas fullt ut vid genomförandet av nationell och europeisk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för kraftvärme och fjärrvärme som bidrar till lokal effektförsörjning, försörjningstrygghet och leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna förutsättningarna för hållbar svensk bioenergi och stärka en robust och diversifierad

bränsleförsörjning för industri, transporter och energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingen av elnäten ska präglas av hög leveranssäkerhet, tillräcklig kapacitet och kostnadseffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för energilagring, frivillig efterfrågeflexibilitet och teknisk energieffektivisering som kompletterar elproduktion och elnät och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de samlade kostnaderna för elkunderna, inklusive elnätsavgifter, ska beaktas vid utvecklingen av elnäten samt utformningen av regelverk och tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att flaskhalsintäkter ska kunna användas för att möjliggöra utbyggnad av ny kärnkraft i elområden med underskott av planerbar elproduktion och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av den flödesbaserade kapacitetsberäkningen på svenska elpriser, överföringskapacitet och systemnytta och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att korta tillståndsprocesser och effektivisera handläggningen av ärenden som rör energiproduktion, energiinfrastruktur och industrietableringar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa mer förutsebara processer för större elanslutningar till industri och näringsliv och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka energisystemets motståndskraft mot cyberangrepp, sabotage och andra hybridhot och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samordningen mellan energiplanering och totalförsvarsplanering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Energi är grunden för ekonomisk utveckling

Tillgång till riklig, tillförlitlig och prisvärd energi är en grundförutsättning för ekonomisk utveckling. Hög produktivitet och en stark välfärd förutsätter att familjer och företag har tillgång till den energi de behöver. Sambandet mellan energiförsörjning och ekonomiskt välstånd är tydligt.

Investeringar i energisystemet är därför inte endast investeringar i kraftproduktion och infrastruktur. De är investeringar i jobb, företagande, innovation och framtida tillväxt. För ett exportberoende industriland som Sverige är detta särskilt viktigt.

Sverige har under lång tid dragit nytta av god tillgång till fossilfri el och internationellt konkurrenskraftiga elpriser. Det har bidragit till att göra Sverige till en ledande industrination. När industrin nu elektrifieras och nya verksamheter etableras ökar betydelsen av att energipolitiken fortsatt utformas med fokus på tillväxt, konkurrenskraft och långsiktig försörjningstrygghet. Fossilfri el gör det också möjligt att ersätta fossila bränslen i industrier och transporter. Klimatomställningen förutsätter därför att elförsörjningen byggs ut i takt med behoven.

Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för ett energisystem som präglas av långsiktighet, effektivitet och leveranssäkerhet. Det senaste decenniets energipolitiska utveckling har visat att energisystem inte kan byggas på önsketänkande. Energipolitiken måste vila på tekniska, ekonomiska och fysiska realiteter.

Sverige byggde ett av världens starkaste elsystem

Sverige byggde under efterkrigstiden upp ett av världens mest välfungerande elsystem. Kombinationen av vattenkraft och kärnkraft möjliggjorde låga elpriser, hög leveranssäkerhet och en stark industriell utveckling.

Det svenska välståndet är nära sammankopplat med denna historiska framgång. Den energiintensiva industrin kunde växa fram tack vare tillgången till stabil och planerbar elproduktion till konkurrenskraftiga priser.

Tyvärr har delar av denna styrka successivt försvagats. Nedlagd planerbar produktion i södra Sverige har bidragit till ökade obalanser i elsystemet. Konsekvensen har blivit större prisskillnader mellan olika delar av landet, ökad sårbarhet och en växande effektproblematik.

Vad som kan avvecklas på några få år tar ofta årtionden att ersätta. Moderaterna menar därför att energipolitiken åter måste präglas av långsiktighet, ansvarstagande och en förståelse för energisystemets grundläggande funktion.

Kärnkraften är central för framtidens elsystem

Sverige behöver betydligt mer fossilfri och planerbar elproduktion. Kärnkraften utgör därför en central del av framtidens energimix.

En avgörande utmaning för kärnkraften är den politiska och regulatoriska risken. Investeringar i kärnkraft sker över mycket långa tidshorisonter och kräver därför stabila spelregler som består över mandatperioder och regeringsskiften.

Viktiga reformer har genomförts under senare år för att möjliggöra nya investeringar i kärnkraft. I juni 2026 beslutade regeringen att staten ska bli delägare i Videberg Kraft, som planerar nya reaktorer vid Ringhals. Nästa steg är att säkerställa att investerare kan lita på att de långsiktiga förutsättningarna består och att tillståndsprocesser, regelverk och myndighetsutövning präglas av förutsägbarhet.

År 2035 kommer att inträffa oavsett vilka beslut som fattas i dag. Frågan är därför om Sverige ska ha ett robust och konkurrenskraftigt elsystem när elektrifieringen har accelererat, eller om tidigare misstag ska fortsätta begränsa landets

utvecklingsmöjligheter. Moderaterna gör det som är möjligt här och nu för att hela Sverige ska få en ljusare morgondag.

Befintlig kärnkraft och långsiktig kompetensförsörjning

Utbyggnaden av ny kärnkraft behöver gå hand i hand med att den befintliga produktionen värnas. Reaktorer som uppfyller säkerhetskraven ska kunna drivas vidare under hela den tekniska livslängden. Förutsättningarna för säker och ekonomiskt motiverad långtidsdrift och effektuppgraderingar ska vara stabila. Underhåll, modernisering och kompetens måste planeras långsiktigt, med höga krav på säkerhet och oberoende tillsyn.

Under 2026 genomför regeringen en riktad satsning på korta kurser inom kärnkraftsteknik för yrkesverksamma specialister. Arbetet behöver förenas med långsiktig kompetensförsörjning genom yrkesutbildning, högre utbildning och forskning. Forskningen ska stödja säker drift, ny reaktorteknik och ansvarsfull hantering av kärnavfall. Samverkan mellan lärosäten, myndigheter och näringsliv bör stärkas för både befintlig och ny kärnkraft.

Vattenkraftens bidrag ska värnas

Vattenkraften är ryggraden i det svenska elsystemet. Utöver fossilfri elproduktion bidrar den med reglerförmåga, lagring och stabilitet.

Den 1 juli 2026 trädde lagändringar i kraft som gör det möjligt att utnyttja art- och habitatdirektivets utrymme för mindre stränga krav vid vattenkraftens omprövning. Genomförandet behöver följas upp så att elproduktion, reglerförmåga och beredskap värnas.

Politiken måste säkerställa att vattenkraftens samhällsnytta beaktas fullt ut. Överimplementering av EU-regelverk som riskerar att försämra vattenkraftens förutsättningar utan motsvarande miljönytta bör motverkas. Ett robust elsystem kräver att vattenkraftens betydelse för försörjningstryggheten värnas även framöver.

Vindkraften ska bidra till ett fungerande kraftsystem

Vindkraften är en del av den svenska energimixen, men energipolitiken måste utformas utifrån olika kraftslags faktiska egenskaper.

När andelen väderberoende produktion ökar ställs högre krav på nät, lagring och systemtjänster. Moderaterna vill se ett energisystem där kraftslagen kompletterar varandra och där systemkostnaderna synliggörs och beaktas.

Utbyggnad ska bedömas utifrån var och när elen behövs samt kostnaderna för hela kraftsystemet. Lokal förankring och hänsyn till naturvärden, närboende och totalförsvaret är viktiga förutsättningar. Alla fossilfria kraftslag ska kunna bidra utifrån sina egenskaper.

Kraftvärme och fjärrvärme stärker den lokala försörjningen

Kraftvärmen bidrar både till elproduktion och värmeförsörjning samt stärker den lokala effektförsörjningen.

I oktober 2026 slutredovisade Energimyndigheten den utredning regeringen beställt, för att ta fram förslag som stärker fjärr- och kraftvärmen samt värmeförsörjningens leveranssäkerhet. Förslagen behöver prövas utifrån systemnytta, kostnadseffektivitet och beredskap. Kraftvärmens bidrag till lokal elproduktion och fjärrvärmens avlastning av elnätet behöver beaktas i energiplanering och regelverk i större utsträckning än vad som gällt tidigare. Den systemnytta som fjärr- och kraftvärmen bidrar med är inte nödvändigtvis helt speglad i dagens pris- och reglermodell.

Mot bakgrund av de växande effektutmaningarna bör förutsättningarna för kraftvärme och fjärrvärme förbättras. Regelverk och myndighetsutövning ska inte missgynna kraftslag som bidrar till leveranssäkerhet och robusthet.

Hållbar bioenergi och robust bränsleförsörjning

Energipolitiken behöver också omfatta de bränslen som används inom industri, transporter och värmeproduktion. Restprodukter från skogsbruk, skogsindustri och jordbruk är viktiga resurser för den svenska bioenergin. Förutsättningarna för hållbar produktion och användning av biobränslen, biogas och biodrivmedel ska värnas. Biomassan bör användas resurseffektivt och tillåtas göra nytta där och när den bäst kan ersätta fossila bränslen och råvaror.

En robust bränsleförsörjning kräver flera leverantörer, fungerande transporter och tillräcklig lagrings- och distributionsförmåga. Inhemsk produktion och diversifierade leveranskedjor stärker försörjningstryggheten. Samtidigt ska hållbarhetskrav upprätthållas och konkurrensen om råvaror beaktas. Beredskapsplaneringen behöver omfatta hela kedjan från råvara till användare, så att samhällsviktig verksamhet kan fungera även vid störningar.

Elnäten ska byggas ut med kapacitet och kostnadskontroll

Elektrifieringen av industrin, transporterna och samhället kommer att kräva betydande investeringar i transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Elnäten är en grundläggande del av energisystemet och en förutsättning för att ny elproduktion ska kunna komma familjer och företag till del.

Moderaterna menar att energipolitiken måste omfatta hela elsystemet. Det räcker inte att skapa förutsättningar för mer elproduktion om kapaciteten att överföra el inte utvecklas i samma takt. Utbyggnaden av elnäten bör förenas med krav på effektivitet, god kostnadskontroll och kortare ledtider i planering och tillståndsprocesser.

Ett flexibelt och energieffektivt kraftsystem

Energilagring och frivillig efterfrågeflexibilitet kan bidra till att jämna ut belastningen och använda elnäten mer effektivt. Batterier, värmelager och andra lagringstekniker har olika egenskaper och behöver bedömas utifrån den nytta de tillför. Teknisk energieffektivisering kan minska energi- och effektbehovet med bibehållen nytta för familjer och företag.

Moderaterna vill förbättra förutsättningarna för dessa lösningar genom tydliga och teknikneutrala regler och väl fungerande marknader där prissignalerna är tydliga. Deltagande i efterfrågeflexibilitet ska vara frivilligt och ekonomiskt motiverat. Energieffektivisering ska främjas genom teknisk utveckling och lönsamma investeringar, utan att hålla tillbaka industrins produktion. Åtgärderna ska komplettera utbyggnaden av elproduktion och elnät, och inte ses som en ersättning för utbyggnaden av ny produktion.

Skäliga elnätsavgifter och stark tillsyn

Samtidigt har många elkunder under senare år mött kraftigt stigande elnätsavgifter. Investeringar i ökad nätkapacitet är nödvändiga, men de måste genomföras på ett sätt som värnar vanliga familjers ekonomi och näringslivets konkurrenskraft.

De samlade kostnaderna för kraftsystemet måste hållas på en skälig nivå. Det omfattar inte bara elpriset utan även elnätsavgifter och andra kostnader som påverkar familjers och företags möjligheter att använda el.

I november 2026 presenterade Energimarknadsinspektionen en preliminär metod för elnätsföretagens intäktsramar 2028–2031. Den fortsatta regleringen ska förena

förutsägbara investeringsvillkor med skydd mot överkompensation. Kunderna ska betala för effektiva kostnader, och tillsynen ska säkerställa att nödvändiga investeringar genomförs kostnadseffektivt.

Flaskhalsintäkter ska minska obalanserna

Flaskhalsintäkter bör användas för att motverka de obalanser som skapar elprisskillnader mellan olika delar av Sverige. Utöver investeringar i elnäten bör intäkterna därför kunna användas för att stärka den planerbara elproduktionen i områden där den inte räcker till.

Energimarknadsinspektionens rapport från hösten 2026 visar att åtgärdens funktion i elsystemet avgör om den kan finansieras med flaskhalsintäkter. Det innebär inget generellt godkännande av stöd till ny kärnkraft. Regeringen bör dock pröva om och hur intäkterna kan bidra till sådan utbyggnad och verka för regeländringar om det behövs.

Flödesbaserad kapacitetsberäkning bör utvärderas

Nya marknadsmodeller bör följas upp för att säkerställa att de levererar avsedda resultat.

Sedan den flödesbaserade kapacitetsberäkningen infördes har förutsättningarna på elmarknaden förändrats. Det finns därför skäl att utvärdera om modellen har bidragit till ökad systemnytta, effektivare kapacitetsutnyttjande och konkurrenskraftiga elpriser för svenska hushåll och företag.

Svenska kraftnät beskriver att metoden har förbättrat möjligheterna att hantera planerade avbrott och utnyttja alternativa överföringsvägar. En utvärdering bör pröva både sådana nyttor och effekterna för elkunderna, med öppen redovisning av antaganden och skillnader mellan elområden.

Kortare och mer förutsägbara tillståndsprocesser

Långa och oförutsägbara tillståndsprocesser är en återkommande flaskhals för energisektorn. Projekt som är viktiga för energiförsörjningen försenas alltför ofta av komplicerade processer och bristande myndighetssamordning. Arbetet med regelförenkling, effektivare handläggning och kortare ledtider bör därför fortsätta.

Riksdagen beslutade i juni 2026 om lagändringar som möjliggör en ny miljöprövningsmyndighet, med ikraftträdande den 1 juli 2027. Reformen behöver följas av samordnade prövningar, tydliga besked om underlagskrav och framförallt uppföljning av handläggningstider. Vi gör mycket rätt i Sverige, men en nyckelfråga framåt är om vi gör det tillräckligt snabbt.

Förutsebara elanslutningar för industri och näringsliv

Företag som vill etablera eller utveckla verksamhet behöver tidiga och tillförlitliga besked om tillgänglig effekt, anslutningskostnader och tidplaner. Processerna för större elanslutningar ska vara transparenta och samordnade mellan lokalnät, regionnät och transmissionsnät. Köhanteringen ska bygga på objektiva och tydliga villkor så att genomförbara projekt kan planeras utan att kapacitet låses i osäkra ansökningar.

Svenska kraftnät publicerade i juni 2026 avtalsmallar för anslutning till transmissionsnätet. Arbetet med tydliga villkor bör fortsätta och omfatta förutsebara besked genom hela anslutningsprocessen, även när flera nätföretag behöver medverka. Finland är på flera sätt en förebild, särskilt vad gäller ökad transparens och den effektivitet det medför.

Energipolitik är också säkerhetspolitik

I goda tider är energipolitiken en förutsättning för tillväxtpolitiken. I oroliga tider är energipolitiken säkerhetspolitik.

Energiinfrastrukturen måste kunna stå emot sabotage, cyberangrepp och andra antagonistiska hot. Samtidigt behöver förmågan att snabbt reparera skador och återställa funktion stärkas genom tillgång till reservdelar, reservkapacitet och fungerande beredskapslager.

Under 2026 har en ny stödförordning gjort det möjligt att ge företag stöd för energiberedskapsåtgärder. Insatserna behöver inriktas på verksamheter och funktioner som är kritiska för energiförsörjningen. Det fysiska skyddet och cybersäkerheten ska utvecklas tillsammans med förmågan att reparera och återställa driften. Lärdomar från det fullskaliga anfallskriget mot Ukraina bör beaktas.

Energiplanering ska samordnas med totalförsvaret

Energiförsörjningen måste också integreras tydligare i totalförsvaret. Ett robust energisystem är ytterst en fråga om nationell säkerhet.

Energimyndigheter, nätföretag, producenter, kommuner och totalförsvarets aktörer behöver planera utifrån gemensamma beroenden och behov. Det gäller bland annat reservkraft, bränsleförsörjning, reparationsresurser och prioritering av samhällsviktig verksamhet. Regional och kommunal energiplanering bör samordnas med totalförsvarsplaneringen och prövas genom gemensamma övningar.

Statens främsta uppgift är att skydda människor i Sverige och vår rätt att leva våra liv som vi vill. Då behöver vi också möta en rimlig efterfrågan på el, idag och för kommande generationer. Det ska vi göra i fred så väl som i kris och ytterst krig – som är den dimensionerande uppgiften.

Jesper Skalberg Karlsson (M)

Anna af Sillén (M)

Crister Carlsson (M)

Elise Ryder Wikén (M)

Edmir Mehmeti (M)